

Bībeles terminu *apgrēcība* un *apgrēcināt* semantika cauri gadsimtiem

ANTA TRUMPA (LU LATVIEŠU
VALODAS INSTITŪTS)

Apgrēcība

- *apgrēcība* ‘religisko priekšrakstu neievērošana (ticīgo uztverē); grēks’ // ‘pārkāpums, rīcība, kas ir pretēja pieņemtajām normām’ (LLVV)
- *apgrēcība* ‘religisko priekšrakstu, morāles normu neievērošana; grēks’ // sarunvalodā ‘neprātīga rīcība’ (MLVV)
- 1587. gads: *Way tay Passoule thäs **apgreetczibes** peetcz. Tur buus yo **apgreetczibe** näckt / beth tomher way tam Czilwhekam czour kattre ta **Apgreetczibe** näck.* (EvEp1587, 222₃).
- 2012. gads: *Vai! pasaulei, kad nāk **apgrēcība**! **Apgrēcībai** gan ir jānāk, bet vai! tam cilvēkam, caur kuru nāk **apgrēcība**!* (Bībele 2012, Mat.18: 7).

Mat.18: 7

- Οὐαὶ τῷ κόσμῳ ἀπὸ τῶν **σκανδάλων** ἀνάγκη γὰρ ἐλθεῖν τὰ **σκάνδαλα** , πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ δι' οὗ τὸ **σκάνδαλον** ἔρχεται !
(<https://biblehub.com/interlinear/matthew/18.htm>)
- sengl. σκανδάλων 'slazds'
- Weh der Welt der **Verführungen** wegen! Es müssen ja **Verführungen** kommen; doch weh dem Menschen, der **zum Bösen verführt**!
- (<https://www.die-bibel.de/bibeln/onlinebibeln/lesen/LU17/MAT.18/Matth%C3%A4us-18>)
- v. **Verführung** 'pavešana; pavedināšana; kārdinājums'

Mat.18: 7

*Горе миру от **соблазнов**, ибо надобно прийти **соблазнам**; но горе тому человеку, через которого **соблазн** приходит.*
(http://www.biblioteka3.ru/biblioteka/biblija/ev_matf/txt18.html)

kr. *соблазн* 'kārdinājums, vilinājums'

Mat.18: 7

- *Beda fwietui / dæl **papiktinimu**. Tur ta=||cziau ateiti **papiktinimai** / Bet beda tam βmo=||gui / per kury **papiktinimas** ateiti.* Jaknavičius J.1647JE1647193₁₆
- *Beda||(aba deia) fwie=||tuy nuog **papikti**=||**nimu**. Nes muſiia||atayt **papiktinimay**||wienokig beda tam||zmoguy per kuri||**papiktinimas** ata=||yt.1727NT172776₂₀ (<http://sr.lki.lt/>)*
- *Vargas pasauliui dėl **papiktinimų**! **Papiktinimai** neišvengiami, bet vargas tam žmogui, per kurį **papiktinimas** ateina.*
(https://biblija.lt/index.aspx?cmp=reading&doc=BiblijaRKE1999_Mt_18)
- liet. *papiktinimas* ‘tas, kas vilina, pamudina darīt kaut ko sliktu’ (elkž)
- liet. *papiktinti* 3. ‘rādīt sliktu piemēru, mudināt darīt sliktu, novest no ceļa’ (elkž)

Mat.18: 7

- *Vae mundo ab scandalis necesse est enim ut veniant **scandala** verumtamen vae homini per quem scandalum veni.* (https://vulgate.org/nt/gospel/matthew_18.htm)
- lat. *scandālum* ‘kārdinājums, vilinājums, pamudinājums grēkot; ‘pārkāpuma cēlonis; klupšanas akmens’

Mat.18: 7

- *Weh der Welt der Ärgernisse halben! Es muß ja Ärgernis kommen; doch weh dem Menschen, durch welchen Ärgernis kommt!*
(<https://www.biblegateway.com/passage/?search=Matthaeus+18&version=LUTH1545>)
- *Ärgernis* 1. ‘kaut kā vērtības, samazināšana, sabojāšana; 2. ‘morāles, tajā skaitā tiesisko un reliģisko normu pārkāpšana; darbība, rīcība, kas izraisa morāles normu pārkāpšanu’ un 3. ‘grēki, ļauni darbi’.
- (Agrīnās jaunaugšvācu valodas vārdnīca)

Apgrēcība 18. un 19. gadsimtā (periodika.lv)

- *Tu Behrnu preekfchâ peedserdamees woj tu ne padohd to wifsleelaku Apgrehzibu?.. Wifsleelaka ir ta Negantiba kad tu patts Behrneem us Plihtefchanu Zelļu rahdi. (Latviešu Ārste, Nr.15 (01.02.1769))*
- *преступление: pahrkahpschana, apgrehziba, nošeegschanahs, Uebertretung, Verbrechen [t. i., pārkāpums] (Valdemārs 1872, 461)*
- *Mums wehl japeeminn, ka Millers lihds pafchai beidsamai stundai neatfinna, ka apgrehzibu effoht padarrijis.. (Pēterburgas Avīzes, Nr.52 (24.12.1864))*

Apgrēcība 18. un 19. gadsimtā (periodika.lv)

- *..ja kahdam no Juhfu Awischu laffitajeem gadditohs Deewa nammâ fcho fwehtu meldiņu dseedah un tam newiļloht eejauktohs dseedajoht galwâ juhfu dseefmas apsmeeſchanas wahrđi, ko juhfu Awisēs laffijis, woi tas ne buhtu par apgrehzibu wiņņam un par grehku preekfch Deewa? Ne buhs neweenu kahrđinaht us ļaunu! (Latviešu Avīzes, Nr.42 (18.10.1862))*
- *Tapehz muhsu mahzitaji fahrgahs no tahdahm palustefchanahm, lai faweem wahjeem draudſes=lohzeķļeem ne kahda apgrehziba nebuhtu. (Ceļa Biedris, Nr.15 (15.07.1865))*

Apgrēcība 20. un 21. gadsimtā (periodika.lv)

- *Šo izdevību palaist garām, neizmantot šo reto vēstures iespēju būtu lielākā aplamība un apgrēcība nākamo paaudžu priekšā. (Jaunākās Ziņas, Nr. 187 (21.08.1937))*
- *Jo dažam tolaik šķita, ka karu zaudējušas tautas valoda un dzeja ir, ja ne apgrēcība, tad vismaz lieka greznība. (Latvijas Vēstnesis, Nr.291-292 (07.11.1997))*
- *Saprotu, ka aicināt dzīvot vieglāk šobrīd mazliet izklausās pēc apgrēcības. (Ieva (2020.09.30))*

Nemt apgrēcību

- *Un tee ɳehme apgrehziɓu pee wiɳɳa: Bet JEfɹus fazzija us teem: weens Praweets ne kur tohp mafaki gohdahts/ kà fawâ Tehwa=Semmê/ un fawâ Mahjâ (JT1685, Mt, 13:57).*
- *v. Ärgerŋis nehmen ‘sašust, dusmoties’.*
- *sengr. σκανδαλίζω ‘būt par iemeslu grēkam, apvainoties, dusmoties’*
- *liet. pasipiktino iš jo ‘sašuta par viŋu’; ėmė piktintis ‘sāka izjust sašutumū’*
- *v. Und sie ärgerten sich an ihm ‘dusmojās uz viŋu’ (Luth.1545)*
- *v. Und sie ärgerten sich an ihm. (Luth.1545)*
- *Un tie ɳēma apgrēcību pie viŋa (1965)*
- *Un tā tie apgrēkojās viŋa dēļ (Bībele 2012, 2169),*

Apgrēcīt

- *Beth kas wene no ſcho wueſſe maſſako **apgretczī** kattre exkan man titcze / tam buute tas labbake / ka wens{mens} Czirne ackmens py winge rykle pakaartz tapte / vnd apßlydtzenaatz tapte exkan Juures / (EvEp1587, 221₂₂).*
- *Bett kaß weenu no ſcheem wiſſeem Maſakeem **apghrehzi** / kattri eekſchan mann titz.. (Manc1654_LP2, 280{260}5).*

Apgrēcināt

- *Bätt jä tawa labba Atziß töwi **apgräzinaß** / wältz wingiu ara / unn mätt no föwin. (Reit1675_UeP, 11₁₂).*
- *Ja tas Preesteris/ kas fwaidihts irr/ irr **apgrehkojees**/ ka wiñsch tohs Łaudis apgrehzina/ tad buhs wiñnam fawu Grehko deh! / ko wiñsch grehkojis irr tam KUNGAM peenest weenu Wehrfiti.. (VD1689_94, 3Moz, 4:3).*

Apgrēcināt presē (periodika.lv)

- *Zaur to wiņņi weens ohtru apgrehzina un pafchi eekriht jo deenās jo gruhtakôs grehkôs un nedarbôs (Tas Latviešu Draugs, Nr.40 (07.10.1843))*

Apgrēcināt presē (periodika.lv)

- *Reiz dzirdēju atziņu, ka sieviete ar savu būtību apgrēcina kancele. Tāpēc ikreiz pirms kāpšanas tajā apstājos un nodomāju: tā, kancele, es tevi atkal apgrēcināšu, un kāpu augšā. (Ieva, Nr.1 (03.01.2018))*

Nobeigums

Senie teksti ir mīklu pilni un nereti ir jāveic lielāks vai mazāks pētījums, lai atrastu īsto nozīmi, kādā vārds ir lietots. Bībeles tekstā seno tekstu ietekme nāk līdzī līdz pat mūsdienām vai gandrīz līdz mūsdienām, neskatoties uz jaunām redakcijām un jauniem tulkojumiem.

Bībelei raksturīgā vārda *apgrēcība* lietojumam Mateja evaņģēlija 18. nodaļas tulkojumā no 1575. gada līdz mūsdienām redzama Mārtiņa Lutera Bībeles tulkojuma ietekme, arī vārds *apgrēcināt* attiecīgās Bībeles tulkojuma vietās saglabāties līdz mūsdienām, kaut, iespējams, lasītājiem vārda nozīme ne vienmēr ir īsti skaidra.

Nobeigums

- Bībeles jaunā tulkojuma tulkotājiem bija ļoti sarežģīts uzdevums – 1) radīt tekstu, kas iespējami precīzi atbilst divus un vairāk gadu tūkstošus senam tekstam senebreju un sengrieķu valodā, 2) tajā pašā laikā saglabājot arī tulkojuma tradīciju un 3) cenšoties tekstu veidot mūsdienu lasītājam saprotamu. Acīmredzot tulkojot ne vienmēr ir bijis viegli atrast līdzsvaru starp šiem punktiem.